



PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

KAPOSVÁRI
EGYETEM

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Fejlesztő neve:

NAGYNÉ SÖRÖS ERIKA

MA szak: magyartanár

Kurzus: az anyanyelvi nevelés módszertana

Modul címe:

A DRÁMAPEDAGÓGIA ELEMEINEK ALKALMAZÁSA FELSŐS NYELVTAN ÉS KOMMUNIKÁCIÓ TANÓRÁKON

1. Az óra tartalma – A tanulási téma bemutatása:

A drámapedagógia a személyiség fejlesztésének olyan módszere, amelynek során az egyén ismeretei, készségei, képességei, kapcsolatai a nevelő által irányított, csoportban végzett közös dramatikus cselekvés révén fejlődnek. A drámapedagógia eszközei a drámajátékok. A dráma a gyermeki játékból eredeztethető. „Úgy cselekszem, mintha valaki más lennék.” A drámajátékban a gyermek cselekvőként, közreműködőként képzeletben és tevékenyen él meg élethelyzeteket. A résztvevők helyzeti - viselkedési önismerethez jutnak. A drámajáték az önmegvalósításnak, az önkifejezésnek is eszköze. Elősegíti a fantázia, a kreativitás fejlődését.

A drámajáték olyan készségeket, képességeket, olyan gondolkodási folyamatokat képes megmozgatni, melyekre a hagyományos tanórai keretek közt esetleg nincsen módunk. Általában külön tanórán (dráma) tanulják, alkalmazzák a gyerekek a drámajátékokat, az irodalom és más órába építik be a kollégák, hisz használata abszolút kreativitást igényel a tanulók részéről, ezért eredményesen alkalmazható. A drámajáték azonban, épp komplex fejlesztő hatása miatt, kiválóan alkalmas bizonyos nyelvtani - illetve kommunikációs elemek kevésbé konvencionális eszközökkel történő elsajátítására.

Szeretném, ha a hallgatók meggyőződnenek arról, hogy bár több előkészületet, felkészülést igényelnek ezek a „játékok” a tanár részéről, ez a plusz erőfeszítés teljes egészében megtérül az oktató és nevelőmunka során. A legnagyobb érzékenységet, odafigyelést épp az igényli a tanár részéről, hogy melyik az órának az az eleme, melyhez a drámajáték lehet a leginkább adekvát módszer. Csak akkor tervezzünk ezzel a módszerrel, csak akkor használjuk, ha biztos, hogy valamennyi pozitív összetevőjét kamatoztatni tudjuk a tervezett óra esetében. Szeretnék ötleteket adni ahhoz, hogy másoknak is örömeire szolgáljon a gyerekek lelkes, belsőleg motivált, cselekvésbe ágyazott, csoportban végzett kreatív munkája.

2. Fejlesztendő tanári kompetenciák:

a. általános kompetenciák

A tanári kulcskompetenciák szerint a tanár szakmai felkészültsége birtokában hivatásának



Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe





gyakorlása során alkalmas: (15/2006. (IV. 3.) OM rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről)

1. a tanulói személyiség fejlesztésére
2. tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítésére, fejlesztésére
3. a pedagógiai folyamat tervezésére
4. a szaktudományi tudás felhasználásával a tanulók műveltségének, készségeinek és képességeinek fejlesztésére
5. az egész életen át tartó tanulást megalapozó kompetenciák hatékony fejlesztésére
6. a tanulási folyamat szervezésére és irányítására
7. a pedagógiai értékelés változatos eszközeinek alkalmazására
8. szakmai együttműködésre és kommunikációra
9. szakmai fejlődésben elkötelezettségre, önművelésre

b. Magyartanári kompetenciák (PTE magyartanári MA tanterve alapján)

Képes

1. az irodalomtudomány és a nyelvtudomány korszerű iskoláinak, elméleteinek gyakorlatba való átültetésére, a tanítás folyamataiban való felhasználására
2. a korszerű elméletekhez kapcsolódó értelmezési-elemzési-létrehozási-közzételti stratégiáknak, módszereknek és eljárásoknak a tanulási folyamatokban való működtetésére, az aktív tanulói felhasználás megtanítására
3. a tanulók korszerű történeti érzékének fejlesztésére, alakítására
4. a kortárs kultúra közvetítésére, jelenségeinek a tanulási folyamatban való feldolgozására
5. a magyar nyelv és irodalom és más műveltségterületek tartalmainak tanulói tevékenységben való összekapcsolására
6. az irodalom, az irodalmi folyamat nyelvi-materiális, formai-poétikai és szociológiai-pszichológiai komponenseinek, vonatkozásainak feltárására
7. a tanulók szövegértési-szövegalkotási-érvelési kompetenciáinak differenciált fejlesztésére különböző műfajokban és kommunikációs helyzetekben
8. a tanulóknak az anyanyelvhez és az irodalomhoz kapcsolódó kulturális, szociális és személyes kompetenciáinak fejlesztésére, beállítódásuk befolyásolására
9. a magyartanítás taneszközeinek kritikai elemzésére

3. Előfeltételek / előfeltétel tudás:





A modul tárgyalásának feltétele, hogy a hallgatók ismerjék a különböző interaktív technikákat, grafikai szervezőket. Valószínű, hogy a korábbi kurzusokon, foglalkozásokon már lehetőségük nyílt bepillantást nyerniük a drámapedagógia alkalmazási lehetőségeibe. Remélhetőleg a hallgatók találkoztak hospitálásuk alkalmával ennek gyakorlati megvalósulásával is. Mivel ez a típusú foglalkozás nem hagyományos tanórai keretek közt zajlik, valószínűleg a hallgatók számára is nagy motivációs erővel bír a drámajátékok alkalmazásának megismerése.

4. Eszközigény:

- filctollak
- tábla
- kréta vagy táblafilc
- csomagolópapír
- fénymásolt táblázatok
- módszertankönyvek
- tanmenetek
- óravázlatok
- DVD lejátszó
- projektor
- 5-8. osztályos nyelvtan tanmenet
- drámajátékok (fénymásolat)

5. Szakmódszertani óravázlat:

RÁHANGOLÓDÁS

1. Bemutatkozás drámapedagógiai eszközökkel

Kezdjük mi is egy játékkal.

- Kérlek benneteket, alkossatok párokat!
- A párok szembe álljanak egymással!
- Ezt követően 5-5 ismerkedő kérdést tegyetek fel társatoknak, lehetőleg olyan kérdést, mely a témával kapcsolatos és valóban kíváncsiak vagytok a válaszra. (pl. A társad véleménye, előzetes ismeretei, volt-e már kapcsolata, tapasztalata, élménye színjátszással, drámaórával.)
- A válaszokat mindenki igyekezzen minél pontosabban megjegyezni.
- Ha az erre szánt idő megengedi, egyik sor lépjen egy emberrel tovább és ismételjék meg a feladatot.

Ha ez megtörtént, üljetek le valamennyien kör alakban. Semmiféle sorrendiséget nem kell





betartanunk, egy-egy hallgató tegyen fel 1-1 kérdést. A kérdés önmagadra vonatkozzon, aki ismeri a választ, most hangosan mondja el az általa már ismert adatot.

2. 🧑🏫 Mit tudunk a drámapedagógia jelentéséről, mit szeretnénk még megtudni a témával kapcsolatban

TUDOM	TUDNI AKAROM	MEGTANULOM

Alkossatok 4 csoportot. Minden csoportnak adok egy előre elkészített TTM táblázatot. Kérem, a létrejött csoportok készítsenek a táblázat első oszlopába egy vázlatot, egy listát. Gyűjtsétek össze mindazt az ismeretet, amit a drámapedagógiáról megtudtunk! Csak a táblázat első oszlopában dolgozzatok, fogalmak, címszavak szerepeljenek benne felsorolás szerűen. Ismertessétek szóban a munkátok eredményét! Azokat az ismereteket, melyek több csoport munkájában is szerepeltek, felírom a táblára. Az eltérő véleményeket és amit még szeretnétek megtudni, illetve amiben nem értetek egyet, írjuk a következő oszlopba! A második oszlopban szereplő kérdésekre a későbbiekben visszatérünk.

JELENTÉSTEREMTÉS

3. 🧑🏫 Szövegfeldolgozás, drámapedagógia fogalma, célja, alkalmazási területei

A mai órán a drámapedagógia alkalmazási lehetőségeivel foglalkozunk. Nagyon sok szakirodalom található, mely ezzel a témával foglalkozik, hisz a drámában rejlő nevelési lehetőségeket már az előző századokban felismerték. A XX. század eleji reformpedagógiai irányzatok felélesztették e nagyszerű nevelési eszközt.

Rövid szövegeket adok minden csoportnak. A szövegek természetesen a drámapedagógia fogalmáról, értelmezéséről, alkalmazásáról tartalmaznak ismereteket. Minden csoport egy szöveget válasszon.

Olvassátok el a szakszöveget! Fordítsatok különös figyelmet azokra a kérdésekre, melyeket a második oszlopban rögzítettünk! A meglelt válaszokat közösen beszéljük meg és rögzítsük a táblázat harmadik oszlopában!

„Drámapedagógia

Művészetpedagógiai irányzat, amely a dráma és a színház eszközeit sajátos módon használja a nevelésben. Gyakorlatokkal és játékokkal segíti a valóság átélését, az emlékek megőrzését, a figyelem fejlesztését, az alkotás szabadságával való megismerkedést, s ezen keresztül a csoport és az egyén fejlődését, A megismerés örömétől a kifejezés, az élménymegosztás





PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

KAPOSVÁRI
EGYETEM

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

örömeig juttatja el a határozott célt szolgáló gyakorlatokban és a drámajátékokban résztvevőket. Tiszta kommunikációt, empátiát, viselkedési és játékbátorságot fejleszt; az elfogulatlan, tabuk nélküli vizsgálódás gyakorlatát igényli. A drámatanár által demokratikusan vezetett órák, próbák, szakköri foglalkozások és drámanapok során újabb és újabb, a vezető által tudatosan kialakított helyzetekbe kerülvén, jelentős helyzet felismerési és döntési készség alakul ki a játszóknak. Az általános készségfejlesztő gyakorlatok és játékok mellett hangsúlyozottak a kommunikációt fejlesztő eljárások és a kreatív drámát előkészítő utánzó játékok, szerepjátékok (szimbolikus játék). A mindig csoportban történő, de személyre szóló készségfejlesztő munka különös jelentőséggel bír kisgyermek- és kamaszkorban, ugyanakkor a korosztályokkal folytatott drámapedagógiai tevékenységnek speciális célja és szakmai háttere van. A drámapedagógia, mint módszer szinte minden tantárgy tanításában felhasználható. Az 1970-es években elsősorban az irodalom- és történelem, valamint az idegen nyelvi órákon jelent meg, az utóbbi időben egyre többen alkalmazzák más tantárgyak óráin, továbbá a nehezen nevelhető gyermekek körében, a gyógyító nevelés és a tehetséggondozás során. (irodalomtanítás, múzeumpedagógia, szerepjátékok a nyelvoktatásban, játék a természettudományos oktatásban, történelemtanítás) Önálló formában fakultációs tantárgyként drámaórákon, illetve drámajáték-foglalkozásokon találkozhatunk vele. Bizonyítottan segíti a tanításra készülők: gyakorlataival a leendő nevelők megtanulhatnak a térrel, az idővel és személyes hatóerejükkel gazdálkodni, illetve önismeretük erősödésével, ha szükséges, időben dönthetnek pályamódosításukról. [...]"

„A gyerekek maradandó tudásához csak az élményként megélt, átélt „tananyag” vezethet. A drámapedagógia alkalmazása többek között a gyermekek motiválását, a tananyag belsővé válását, a nyelvi kommunikációs készségek fejlesztését segíti elő. A tanítás célja nem pusztán egy adott tananyag elsajátítását kell, hogy jelentse, hanem azt, hogy valóságos élményeken keresztül, az érzelmek megtapasztalásával létrejöhet egyfajta attitűdváltozás, átértékelés. A tanítást, tanulást érdekesebbé tehetjük e módszer alkalmazásával. A hagyományos tanítás egyirányú ismeretátadása, az ismeretátadás körforgásává válhat tanár, diák között. Ez a módszer gyermekközpontú, személyiségfejlesztő, a szocializációt elősegítő, amihez mindenféleképpen egyfajta szemléletváltozás szükséges a pedagógus részéről. A drámapedagógiai módszer alkalmazásával az alábbiakat tartom fontosnak: Modellezhetjük világunkat, lehetőségünk van arra, hogy valamely témában mely lehet irodalmi alkotás, erkölcsi kérdés, a gyerekek által felvetett probléma, közösen látott vagy olvasott mű – mélyebbre ássunk, a dolgok előzményeit vagy következményeit vizsgáljuk. Lehetőségünk van arra is, hogy eljátsszák, milyen következményekkel jár döntésük. /komplex drámaóra/. Vita készségük, probléma iránti érzékenységük, beszédkészségük ezáltal szókincsük fejlődik. Játékosan élményt nyújthatunk a gyerekeknek és ezzel motiválni is tudjuk. [...]"

Balázs Ágnes



Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe





PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

drámapedagógus

„[...] A drámaórák is igazi „játszva tanuló órák”, hiszen az elméleti ismeretek – amit az óra tervezésekor a tanár tanítási területként vagy nevelési célként jelöl meg - a játéktevékenység folyamán válnak belsővé. Miközben a gyerekek úgy élik meg az órát, hogy játszanak, a tanár pontosan tudja, hogy mit, miért tesznek. Nevelési funkciókat is hatékonyabban betölthet, mint a hagyományos oktatásnevelés. A dramatikus alkotójáték szocializáló tevékenység, ami a dráma formáján keresztül valósul meg. Feladata a személyiségformálás, a kapcsolatfelvétel, a kapcsolattartás és a közlés. Elősegíti a közösségben, közösségért tevékenykedő ember kialakítását, olyan tapasztalatokra tesznek szert a gyerekek, melyek segítenek a közösségbe beilleszkedni, önismeretre, emberismeretre, empátiára nevel. Könnyed és természetes kapcsolatot teremt a nemek között, s még az is előfordulhat, hogy valamilyes mértékben ellensúlyozza azt a passzivitást, amit a tömegkommunikációs eszközök akaratlanul is elősegítenek. A tanítást, tanulást érdekesebbé tehetjük. A probléma az, hogy még mindig ismeretanyag megközelítésből tanítunk. Biztos-e, hogy a jövő generációnak erre van szüksége? A hagyományos tanítás egyirányú ismeretátadás, a tanártól indul ki és jut el a tanulóhoz, leggyakrabban magas státuszban van a tanár. A hagyományos tanítás főleg az emlékezetre, memóriára épül és nem ad fogódzót más problémás helyzetekben. A drámapedagógiai módszereket felhasználó tanításban az ismeretátadás körforgása jellemző a tanár és a diák között. Ez egy kollektív megismerési mód, amiben a tanár is gazdagodik. A tananyag jobb megértése és elsajátítása. Akkor fog a leginkább belsővé válni az ismeret, ha a tanítás élményszerű, játékos, cselekvésből indul ki, a tanár és diák között megfelelő, őszinte légkör alakul ki, kellő motiváltsággal rendelkezik a tanár és a diák is. A nyelvi kommunikációt fejleszti. A különféle drámapedagógiai konvenciókkal való munka során az írásos és szóbeli közlések tartalmi és formai része fejlődik. [...]”

Balázs Ágnes

drámapedagógus

„Mivel a dráma szubjektív és objektív módon működik, ezért az értékítéleteket is tartalmazó elgondolások tanulásában jól alkalmazható, hiszen a gyermek a "tananyagot" drámai, élményt adó módon meg is tapasztalja. Ez a módszer tudja csak feltárni a téma személyes jelentését. Ez valóban reformpedagógiai módszer. Kiindulópontja az, hogy a gyermekeket nem az objektív tények semleges megfigyelésére kell tanítani, hanem az elsajátítás, személyes kapcsolat, szubjektív érzélemmel telített (vagy inkább csak átszőtt) anyag befogadására. Az a pedagógusnemzedék, mely a tudományos módszerek pozitívista szemlélete, a külsődleges megfigyelés, az eltárgyasult világszemlélet, az objektivitás elefántcsont-tornyában nőtt fel, nem csupán alábecsüli az érzelmi megközelítést, hanem tévesnek és tudománytalannak tartja azt. A modern - posztmodern - filozófia megmutatta, hogy a felvilágosodás kori



Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638

nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe





tudományoszmény, mely a világot úgy szemlélte, amiből az ember elvonható, kiküszöbölhető, elhanyagolható tényező, egyszerűen a ráció túlbecsülése volt. Az ember szervesen együtt él érzelmeivel. Cselekedeteinket mindig emocionálisan éljük meg. Sőt, gondoljunk csak bele, az oly fontos tudományos felfedezés is mindig megérezéseken és hiten alapul. Ezt az emocionális, erkölcsi lény voltunkat fedezi fel ismét a drámapedagógia.

Bolton Dorothy Heathcote filozófiájára hivatkozik, amely szerinte így szólal meg a drámapedagógiában: meg kell mutatni, hogy mit is jelent embernek lenni. Ez nagyon összecseng a kanti etika célkitűzéseivel: Mit kell tennem, mit lehet tudnom, mit remélhetek? Mindkét filozófiában az emberek feladatának kutatása az erkölcs tanulmányozásával kapcsolódik össze. Meg kell értenünk önmagunkat ahhoz, hogy az életben helyesen tudjunk cselekedni. A pedagógia feladata sem más: felfedeztetni a gyermekekkel, hogy ő kicsoda, mire képes, hogyan tudja képességeit felhasználni.

A dráma sajátos jellemzője a megértésben a metafora, ami sem nem aktuális, sem nem fiktív (műfaji jellegénél fogva). Pedagógiai célként az értékekhez kötődő és a megértésben bekövetkező változás tűzhető ki. Hatásgyakorlás művészi formában, ahol a forma nem a közönségnek szól, hanem nekünk, mert igényesek vagyunk, és a forma elősegíti a megértést. A megértésből származó kielégülést a gyermek a katarziszban átéli megtisztulásként, a tudásvágy kielégüléseként. A drámapedagógia nem töltöget semmilyen tudást a gyermek fejébe. A személyiséget fejleszti, ez az egyetlen célja. Itt az "A" és a "B" típus együtt jelentkezik, a gyakorlat és a dramatikus játék egy időben történik.

A tanítás menete során egy-egy témát a tanulók több tanórán keresztül elemeznek, illetve játszanak el. A gyerekek által választott, elfogadott témát beleélési receptekkel támogatják meg. A művészet által megemelt, komplex forma ez. (A megértés és elfogadás Bolton alapvető terminusai.) A módszer legfőbb hozadéka a tanító-tanítvány sajátos kapcsolata.

Partnervizonyt alakít ki. A tanító éppen úgy szabad önkifejezést alkalmaz, és önmaga épp úgy nevelődik, mint tanítványai. A helyzetgyakorlatok mindkét félnek a közvetlen tapasztalatszerzés élményét adják. A gyermekek jelentésadó képességét kiaknázva nincs szükség különleges feltételekre. A játék lehetőséget kínál nekik, hogy fantáziájukat szabadon használják, és ugyanakkor bizonyos távolságból szemléljék az adott kapcsolatrendszer. Bolton könyve jól igazolja, hogy a hagyományos drámafelfogásoktól elrugaszkodva jelenik meg a "dráma a tanításban". A pedagógiában, mint láthatjuk, ez még új jelenség."

Szászi Tamás

Játék és tanulás

Gavin Bolton drámapedagógiája

4. 🧑🏫 Szövegfeldolgozás tapasztalatai

Ismét drámajátékokat fogunk alkalmazni. A csoportok maguk választhatják meg, melyik feladatot szeretnék megoldani.





I. feladat: Készítsetek szócikket lexikonba az adott címszavakhoz! A négy lehetőség közül azt válasszatok, amely számotokra leginkább szimpatikus:

1. A drámapedagógia fejlesztési területei
2. Drámapedagógia és tanóra
3. A drámapedagógia célja
4. Partnervizony a drámapedagógiában

II. feladat: Két lehetőségből válasszatok! Ez azt jelenti, hogy két csoport ugyanazt a feladatot fogja kidolgozni.

- Egyik feladat: győzzetek meg egy szülőt arról, hogy fontos lenne drámapedagógiai eszközöket alkalmazó osztályba íratni a gyermekét!
Amely csoport ezt a feladatot választja, több szereplőt is kijelölhet a feladatra, akár egy pedagógus beszélget több szülővel, esetleg lecseréljük a pedagógust is és a szülőt is, így több hallgató számára nyílik lehetőség játékra.
- Másik feladat: készítsetek interjút egy drámapedagógussal!
A második csoporthoz hasonlóan választhatok szereplőket.

Minden csoport mutassa be, illetve olvassa fel a megoldásokat. Miután minden megoldást megtekintettünk, értékeljük a látottakat. Az értékelés beszélgetés legyen, érveljétek, kérdezzetek, őszintén mondjátok el véleményeteket, esetleg egészítsétek ki a látottakat.

5. Tanórai részlet megtekintése

Tanórai részleteket fogok mutatni nektek.

Szeretném, ha a felvétel megtekintése közben figyelemmel kíséritek mindannak a gyakorlati megvalósulását, melyről a szakszövegekben olvastunk. Ezért mindenkinek egyéneként egy fogalomtáblázatot adok. A fogalomtáblázatban az órarészlet értékelésének szempontjait a megtekintés előtt közösen rögzítjük a táblázat első oszlopába.

Az eddig tanultak alapján fogalmazzuk meg, melyek azok a szempontok, melyeknek a drámajáték során meg kell valósulniuk, melyek azok az elvárások, melyeknek egy jól megválasztott, jól alkalmazott drámapedagógiai elemnek meg kell felelnie. Tekintsük meg a felvett órarészleteket, a táblázatba rögzítsétek illetve értelemszerűen jelöljétek véleményeteket.

Elvárt megoldás:

	megvalósult	nem valósult meg	tetszett	nem tetszett
csoportban végzett				
„mintha” (valaki más lennék)				
társas kapcsolat				
ismeret bővülése				





személyiség fejlődése				
spontán reakciók				

6. 🧑🏫 Tervezzünk drámajátékot

Ezt a feladatot csoportokban esetleg párokban egyaránt elvégezhetitek. A csoportok összetételét, létszámát egyaránt magatok alakítjátok ki. A feladat során nektek kell bizonyos ismeretek megtanulásához, esetleg az ismeret elmélyítéséhez ahhoz minden szempontból megfelelő drámajátékot választanotok, melynek segítségével szerintetek a leghatékonyabban sajátítják el a tanulók az adott tananyagot. 5-7. osztályig kaptok tananyag részletet és általam összegyűjtött drámajátékokat. A feladat ellenőrzése természetesen azáltal valósul meg, hogy bemutatjátok az általatok választott játék segítségével miként tanítanátok meg az adott ismeretet. A bemutatás során társaitok legyenek a tanulók.

5. osztály

Didaktikai feladat, a hangrend gyakorlása. Ismert fogalmak: mély- és magas magánhangzók, hangrend kifejezés jelentése, magas-, mély-, vegyes hangrendű szavak. A gyakorlás során adott szavak hangrendjét kell felismerni, illetve a meghatározás alapján megfelelő szavakat gyűjteni, mondatokat alkotni.

Feladat az ABC gyakorlása, a szavak betűrendbe sorolásának megtanítása. Különös figyelmet kell fordítanunk az azonos betűvel rendelkező szavakra, valamint régies vagy idegen betűt tartalmazó szavainkra.

Az órarész feladata az összeolvadásról tanultak gyakorlása. Előzetes ismeretek: teljes hasonulás, részleges hasonulás, rövidülés, összeolvadás. Készségfejlesztés és a kommunikáció fejlesztése is célunk.

6. osztály

Ismétlés. Ismeretanyag: az ige toldalékai. Tanult fogalmak: képzett igék, igék jelei (idő, mód), ragok (igei személyragok).

Ismeretbővítés, készségfejlesztés. Ismeretanyag: főnevek jelentése, főnevek csoportosítása.

Reflektálás: számnevekről tanultak. Fogalma, csoportosítása, toldalékolása, helyesírása.

7. osztály





PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Gyakorlás. Egyszerű mondatok. Előzetes ismeretek: egyszerű mondatok fajtái (tőmondat, bővített mondat). Készségfejlesztés, kommunikációs feladatok.

Helyhatározók tanítása. Tanult ismeretek: határozók fogalma, határozók szerepe, időhatározók.

Az alábbi játékok közül választhatok:

Akarsz beszélgetni?

Ha szeretnétek, alkossatok új csoportokat, de nem kötelező, s döntsétek el, ki legyen az a két játékos, aki titokban megállapodik egy beszélgetési témában! Ők ketten aztán megvitatják a témát a csoport előtt. Céljuk az, hogy félrevezessék a többiek az általuk megbeszélt témát illetően, de közben semmiféle valótlan, a témától (jelentősen) eltérőt nem mondhatnak. Ha úgy véled, hogy rájöttél a beszélgetés témájára, akkor bekapcsolódhatsz a társalgásba. Ezután azonban a két témagazda bármikor megkérdezheti tőled, hogy szerinted miről van szó. Ha erre sor kerül, suttogva kell közölnöd egyikükkel, hogy mire gondoltál. Ha ráhibáztál, továbbra is részt vehetsz a társalgásban, ha nem, újból megfigyelő leszel mindaddig, amíg nem támad újabb ötleted. Három tévedés kieséssel jár. A játék addig tart, amíg mindenki **a**) kitalálta a témát és bekapcsolódott a társalgásba, vagy **b**) háromszor tévesen kérdezett rá és kiesett a játékból.

Ki vagyok én?

Minden gyermek hátára ragasztunk celluluszal egy előre megírt papírlapot. A lapokon nyelvtani szabályok, nyelvtani ismeretek, fogalmak szerepelnek (a találgatók tudáskörének megfelelően). A gyerekek hátukat megmutatva kérdéseket tehetnek fel, hogy a hátukon található nevüket eltalálják. A többiek csak igennel és nemmel válaszolhatnak. Fontos az elején hangsúlyozni, hogy megnézhetik egymás neveit, de ne árulják el egymásnak.

Tabu játék

A csoportoknak adunk egy-egy lapot, amire egy nyelvtani fogalmat írtunk. A játék szabályainak megfelelően a csoport tagjainak négy úgynevezett tabu szót, vagyis olyan szót kell választaniuk, melyet nem szabad kiejteniük. A feladat, írják körül a fogalmat minél pontosabban úgy, hogy azt a többi csoport ki tudja találni, természetesen a felírt négy szót nem használhatják.

Activity

Minden csoport húzzon egy borítékot. A borítékokban közmondások találhatók. Kérjük meg a tanulókat, játsszanak el egy olyan jelenetet, melynek tanulsága az általuk kapott



Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV



közmondással fogalmazható meg.

Párbeszéd

Írjanak a tanulók párbeszédet. A feladat elkészítése eleve párokban történjen. A párbeszéd elkészítéséhez különféle utasításokat adhatunk adekvátan a tanítandó tananyaggal. Például csak mély hangrendű szavakat használj, csak főneveket használj, csak tőmondatokat használj, csak összetett mondatokat használj stb.

5 szavas bemutatkozás

A tananyagból válasszunk nyelvtani fogalmakat (szófaj, toldalék...), ezeket osszuk szét egy-egy gyereknek. Ők személyesítik meg ezeket a nyelvtani kategóriákat. Egy-egy alkalommal egy-egy „kisgyerek” mutatkozik be egymásnak. A bemutatkozás során 5 szót használhatnak, sem kevesebbet, sem többet. Így kell a másoknak kitalálnia, kinek mutatkozott be.

Két igaz, egy hamis

Csoportokban érdemes játszani. minden csoport húz egy nyelvtani fogalmat, meghatározzát, nyelvtani ismeretet. Erről a csoportnak közösen kettő igaz és egy hamis állítást kell írnia. A többi csoport ennek alapján találja ki, hogy mi volt az általuk választott fogalom.

Hasznos vagyok

Az előző feladathoz hasonlóan a tananyagból egy-egy fogalmat húznak a csoportok. Például

- múlt idő
- három alakú toldalék
- helyhatározó
- egyszerű mondat
- hangrend

A csoportok általunk meghatározott számú mondatot írjanak saját meghatározásukhoz. Minden mondat így kezdődjön: „Hasznos vagyok, mert...”

Szoborjáték

Néhány tanuló, akiket mi választunk ki, mozdulatlanul, jelentéssel bíró szobrot alkot. Például hógolyózó, virágot szedő vagy buszon utazó stb. gyermekek. A szobor értelmezése után a látottak alapján szógyűjtést, mondat gyűjtést végzünk. Például

- szófajok: főnevet, melléknevet, határozószót
- hangrend: mély hangrendű szavakat
- mondattan: tőmondatokat

(Hotel) portás

Csoportokban oldjuk meg a feladatot. Szereplők: bármilyen portás és most érkező vendégek.





A vendégek elmondják az ott dolgozó portásnak, miért jöttek, mit szeretnének. Mi meghatározzuk, hogyan kommunikálhatnak egymással. Például

- csak kérdő mondattal
- csak vegyes hangrendű szavakkal
- csak összetett mondattal

Vita

Minden csoport egy nyelvtani kategóriát személyesít meg. Így folytatnak vitát egymással a csoportok. Ervelniük, bizonyítaniuk kell, hogy ők értékesebbek, ügyesebbek, hasznosabbak társuknál. Például

- ige - főnév
- írásban jelölt teljes hasonulás – zöngésség szerinti részleges hasonulás
- múlt idő – jövő idő

7. Feladatok bemutatása

Az értékelés egyénileg történik, hisz a fogalomtáblázatban mindenki egyénileg jelölte a csoportok munkáját. Elsőként mindenki a saját munkáját értékeli. Segíthetnek a következő kérdések:

- Miért ezt a módszert választottuk?
- Megvalósítottuk-e az általunk kitűzött célokat?
- Ha nem, miért nem sikerült?
- Miként lehetett volna másként?

Mindenki kapcsolódjon be a beszélgetésbe, állítson, kérdezzen, érveljen, indokoljon.

REFLEKTÁLÁS

8. Pletykajáték

Arra kérlek benneteket, jöjjön ki a csoport elé az, aki szívesen osztja meg velünk a véleményét mindarról, amit az órán a drámapedagógiáról, annak alkalmazhatóságáról, hatékonyságáról megtanult. Mivel drámajátékokról tanultunk, a módszer megítélése is történjen egy drámajáték segítségével.

A következő a szituáció: egyik közeli ismerősötök drámapedagógiai módszerek alkalmazásával oktat. Sokat mesélt nektek ennek pozitív oldalairól. Ti beszélgetést folytattok erről a bizonyos ismerősről, de a beszélgetés leginkább az ő kedvenc módszeréről szóljon. Most lehetőségetek van arra, hogy kibeszéljétek a háta mögött, vagyis mindannyian azt mondjátok a módszerről, amit őszintén gondoltok. Röviden pletykáljatok róla.

9. Kilépőkártya

Mindegyikőtöknek adok egy-egy üres lapot. Kérem, mielőtt elbúcsúzunk, írjatok le néhányat





a mai órán megismert gondolatok közül. Kérem, írjatok hozzá egy-egy személyes megjegyzést vagy észrevételt.

6. Megjegyzések a feladatokhoz

RÁHANGOLÓDÁS

1. 🧑🧑🧑 Bemutatkozás drámapedagógiai eszközökkel

Tervezett idő: 8 perc

Munkaforma: frontális

Módszer: ismerkedési feladat

Eszközök: -

Megoldás: egyéni

Instrukciók: A feladat célja, hogy a tanulók minél több drámapedagógiai technikával találkozzanak, lehetőleg ők maguk játsszák, éljék meg ezeket a játékokat. A drámapedagógiával kapcsolatos megelőző tapasztalataikat hívjuk elő.

Csendes megfigyelőként segítsük őket, ha a feladat során valamely lépésnél elakadnak, de szükségtelenül ne avatkozzunk a játék menetébe. Ez csak egy példa a sok-sok variáns közül, más játékot is választhatunk a ráhangolódáshoz.

2. 🧑🧑🧑 Mit tudunk a drámapedagógia jelentéséről, mit szeretnénk még megtudni a témával kapcsolatban

Tervezett idő: 5 perc

Munkaforma: csoportos

Módszer: TTM-táblázat

Eszközök: táblázat (előre elkészített), csomagolópapír, filctoll

Megoldás:

Instrukciók: Előzetes tudásukat felidézik, összevetik, majd vázaltszerűen a megfelelő oszlopba rögzítik. A közös gondolkodás során összegyűjtött leglényegesebb fogalmak, ismeretek a táblán is szerepeljenek. A tanár összegezze és töltsse ki a táblán fenn lévő oszlopot, így gyűjtve össze a teljes csoport közös tudását.

TUDOM	TUDNI AKAROM	MEGTANULOM
közös tevékenység		
tanári irányítás		
önismeretre nevelés		
együttműködésen alapuló		

JELENTÉSTEREMTÉS

3. 🧑🧑🧑 Szövegfeldolgozás, drámapedagógia fogalma, célja, alkalmazási területei





Tervezett idő: 5 perc

Munkaforma: csoportos

Módszer: szövegfeldolgozás

Eszközök: fénymásolt szakirodalom a drámapedagógia lényeges kérdéseiről

Megoldás: egyéni

Instrukciók: Célom, hogy a hallgatók megismerkedhessenek a drámapedagógia kialakulásával, alkalmazásának céljával, a drámajátékok szerepével, hatékonyságával, annak elméleti ismereteivel. A szövegek lehetőséget nyújtanak arra, hogy differenciáltabb, részletesebb, pontosabb ismeretük legyen mindarról, amit nekik a folyamat végén a gyakorlatban alkalmazniuk kell. Meg kell érteniük, hogy a drámapedagógia elemeinek használata során a tanár kilép a hagyományos szerepkörből, nem irányítója, ellenkezőleg, aktív résztvevője a gyerekek kreatív ötleteinek, és azok gyakorlati megvalósulásának. Hasznos tudniuk, hogy nem új, modern felfogásról van szó, ellenkezőleg, nagyon messzire nyúlik vissza időben a drámapedagógia, mint a nevelés egyik eszköze. Látniuk érdemes, hogy jelenleg is széles körben alkalmazott módszerről van szó, melynek alkalmazási területei szinte végtelenek. Ezért feltétlenül fontos megismerniük és alkalmazniuk legalább néhány drámapedagógiai elemet.

4. Szövegfeldolgozás

Tervezett idő: 12 perc

Munkaforma: csoportmunka

Módszer: drámajátékok: „szócikk”, „reflektorban”

Eszközök: a hallgatók által választott „kellékek”

Megoldás: egyéni

Instrukciók: A szövegfeldolgozás eredményét minden csoporttal megismertetjük. A szövegértés ellenőrzése drámajátékokkal történik, ezáltal ismét önmagukon és társaikon figyelhetik meg e technika sajátosságait. Személyesen győződhetnek meg arról, milyen képességekre, készségekre van szükségünk ahhoz, hogy optimális hatásfokkal legyünk képesek használni az oktatásban a drámafoglalkozások sokféleségét. Megtapasztalják, hogy bár játékról van szó, improvizatív megnyilvánulásról, részükről mégis nagyon alapos, közös előkészületet igényel. A pedagógus feladata ismét a háttérben maradni. Fontos, hogy rendkívül pontosan instruáljuk a hallgatókat, hisz elő kell hívnunk mindazt a meglévő tudást, ami bennük szunnyad, ugyanakkor vigyáznunk kell, hogy pusztán szemlélők maradjunk. Csak akkor lépünk elő, pontosabban lépünk be a szerepbe, ha a helyzet ezt kimondottan megkívánja. Ellenkező esetben a feladatunk nem más, mint bizalom teli kapcsolat és a biztonságos légkör megteremtése.

5. Tanórai részlet megtekintése

Tervezett idő: 15 perc





PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Munkaforma: egyéni

Módszer: előzetesen rögzített tanórai részletek megtekintése

Eszközök: TV, DVD lejátszó/PC, projektor

Megoldás:

Instrukciók: A felvételek 5. illetve 6. osztályos tanulók magyar nyelv óráján készültek. 5. osztályban az ABC tanulása mellett követelmény a kisdiákok számára a betűrendbe sorolás. Ennek elmélyítése, gyakorlása jelentősen megkönnyíthető, ha drámajátékok alkalmazásával tesszük érdekessé. A felvételen az ABC bevésésére látunk a gyermekek számára élvezetes oktatási módszerrel történő példát. Az 5. osztályos nyelvtan tananyag megkívánja a hangrend fogalmának elsajátítását, különböző hangrendű szavak felismerésének képességét. Ennek gyakorlására szintén találunk alkalmas drámajátékokat. Ehhez kapcsolódóan nézünk meg szintén egy lehetséges megoldást.

A 6. osztályos tanmenet követelményrendszerében szerepel a szófajok megismerése. Szeretnék ötletet adni ahhoz, hogyan segíti a szófajok megismerését a drámapedagógia. Olyan játékokat alkalmazunk nyelvtan órán, melyek hatékonyan segítik elő, hogy a gyerekek biztonsággal felismerjék a különböző szófajokat.

A megfigyelés szempontjait a fogalomtáblázatban rögzítettük, a szempontokat közösen beszéltük meg. Mindenki kézhez kapja a táblázatot, mindenki a megbeszélte fogalmakat jegyezte a megfelelő oszlopba majd egyénileg jelöli a véleményét a látottakról.

A tanórai részletek megtekintése után ismét mindenkinek alkalma nyílik arra, hogy ütköztesse véleményét társaival. A kitöltött táblázat alapján fogalmazzák meg élményüket a látottakról, ezáltal alakítsák ki véleményüket az alkalmazott módszer hatásáról. A drámapedagógia a gyermekek teljes személyiségét fejlesztő módszer, mely által a diák ismeretei, készségei, képességei, irányított, csoportosan végzett cselekvés révén fejlődnek. A hallgatóknak az óra eddigi részében szerzett ismereteik, tapasztalataik, átélt élményeik hatására felismerhetővé válik, mennyiben különbözik az általuk látott módszer a hagyományos órai struktúráktól. Erre az ismeretre alapozva tekintik meg a drámapedagógia alkalmazási lehetőségeit.

(A táblázatban látható szempontok példák, mivel az óra során ezeket a szempontokat a hallgatóknak kell megfogalmazniuk, összegyűjteniük a közös munkájuk során.)

6. 🧑🏫 Tervezzünk drámajátékot

Tervezett idő: 20 perc

Munkaforma: csoportos

Módszer:

Eszközök: sokszorosított drámajátékok

Megoldás: egyéni

Instrukciók: A feladat megoldásához pontosan ismernünk kell a tanmenetben szereplő követelményeket, és a pontos tananyagot, annak minden elemét. Ezért ezek másolatát kézbe vehetik a hallgatók. A drámajátékok sokfélesége illetve azok rendkívüli nagy száma zavaró



Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe





lehet még a hallgatók számára, ezért olyan drámajátékokat adjunk a kezükbe, melyek közül biztonsággal, az elsajátított ismereteket felhasználva valóban adekvátan tudnak választani. A legnehezebb feladat ebben az esetben éppen a megfelelő eszköz kiválasztása az adott tananyag részhez. Az eszközt kell kiválasztanunk az elsajátítandó tananyaghoz, mely nagy tapintatot és precíz tudást igényel. Meg kell tanítanunk a hallgatóknak, hogy az ismeretek optimális elsajátításához a leginkább megfelelő játékot kell választanunk ahhoz, hogy az jelentésteremtés a lehető leghatékonyabban sikerüljön.

7. Feladatok bemutatása

Tervezett idő: 15 perc

Munkaforma: egyéni

Módszer: reciprok tanítás

Eszközök: táblázat

Megoldás: egyéni

Instrukciók: A feladat értékelésében nagy segítséget nyújt a hallgatók számára a fogalomtáblázat, melyben a szempontokat rögzítettük. Ismét előtérbe kerül az a kérdés, hogy vajon az elsajátítandó anyaghoz valóban a leginkább alkalmas játékot választották-e a hallgatók. Amennyiben a követelményeket nem sikerült elérniük az alkalmazott technikával, nagy a valószínűsége, hogy másik drámaelemet kellett volna alkalmazniuk. Amennyiben az értékelés során helyesen ítélik meg saját munkájukat és azt is meg tudják állapítani, milyen módon lehet javítani a hiányosságokon, hibákon, nagy előrelépést tettünk afelé, hogy kompetens módon tudják alkalmazni a módszert, mellyel megismertetni igyekszünk őket.

REFLEKTÁLÁS

8. Pletykajáték

Tervezett idő: 5 perc

Munkaforma: egyéni

Módszer: pletykajáték

Eszközök: -

Megoldás: -

Instrukciók: A foglalkozás során folyamatosan, több alkalommal volt lehetőségük a hallgatóknak véleményüket különböző módokon megfogalmazni. Reflektálhattak saját társaik illetve a felvételen látható órarészlet kapcsán a kisdíjak munkájáról. A reflektálást írásban, grafikai szervezőkön, szóban egyaránt megtehették. Most a foglalkozás végén, miután sokoldalú elméleti ismerettel, ennek gyakorlati megvalósulásával, illetve saját, gyakorlatban szerzett tapasztalatokkal is rendelkeznek, lehetőséget adunk arra, hogy véleményüket ismét megfogalmazzák. A drámajáték, melynek keretei közt ezt megtehetik, további lehetőséget biztosít számukra, hogy újra megéljék a drámajátékban rejlő játékos, kreatív gondolkodás lehetőségét. E korszerű eljárás változatos módszerek, eszközök alkalmazását teszi lehetővé





PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

számukra.

7. Fejlesztő értékelés:

A foglalkozás megkezdésekor igyekeztünk képet kapni a hallgatók előzetes ismereteiről, melyeket egy fűrtábrában összesítettük. Ezáltal sikerült feltárnunk, mely ismeretekre építhetünk a folyamat során. Az egyes feladatok közben illetve egy-egy folyamat végén szintén sort kerítettünk arra, hogy segítsük a megértést, melyet szintén ellenőrzéssel, értékeléssel sikerült elérnünk. A folyamat kimeneti szakaszát szintén reflektálással zártuk, igyekeznie kell a nevelőnek, hogy az értékelés folyamata minden esetben megbízható, objektív legyen, célunk a fejlesztés és a segítség. Az RJR modellt követve, igyekeztem a feladatok tervezése során törekedni az önértékelésre és egymás munkájának értékelésére.

8. Felhasználható irodalom:



Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe


Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV



PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

1. Baji-Gál Ferencné: Drámapedagógia alkalmazása : foglalkozásminták az általános iskola felső tagozatának .Pedellus, Debrecen, 2001.
2. Játékok a Drámapedagógiai Magazinból: 1999/különszám, 1999/2. szám Szerkesztette: Kaposi László
3. Bodzsár Zsuzsa: A jó tanár gyereket tanít és nem tananyagot = Kincskereső, 2009. december 4-6 p.
4. Drámapedagógiai Magazin (a Magyar Drámapedagógiai Társaság periodikája) 1991-
www.drama.hu
5. Kaposi László (szerk.): A dráma tanítása : segédlet a 7-8. osztályban tanítók számára. Kerekasztal Színházi Nevelési Közp., Gödöllő, 1999.
6. Pethőné Nagy Csilla: Módszertani kézikönyv. Befogadasközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák 9-12. évfolyamában. Korona, Bp., 2005.
7. <http://www.kislexikon.hu/dramapedagogia.html>
8. <http://www.fovpi.hu/data/cms42140/dramapedagogia.pdf>
9. Szászi Tamás: Játék és tanulás Gavin Bolton drámapedagógiája
<http://www.ofi.hu/tudastar/jatek-tanulas>
10. Zalay Szabolcs: *Konstruktivizmus és drámapedagógia*. Iskolakultúra, 2006/1.
11. Gabnai Katalin: A drámapedagógia hazai honosodása és jelene = *Iskolakultúra*, 2005. (15. évf.) 4. sz. 110-118. old.
12. Gabnai Katalin: Drámajátékok : Bevezetés a drámapedagógiába. Helikon, Bp. 1999.
13. Gabnai Katalin: Drámajátéktár : Első gyűjtemény. M. Drámaped. Társ., Petőfi Művel. Közp., Gödöllői Művel. Közp., Bp, Gödöllő, 1990. (Drámapedagógiai füzetek)
14. Bolton Gavin: *A tanítási dráma elmélete*. Marczibányi Téri Művelődési Központ, Bp., 1993. (Színházi füzetek V.)



Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV